

Fakulta chemicko-technologická
Katedra analytické chemie

3.1 Matematické principy analýzy vícerozměrných dat

Vypracoval: Ing. Tomáš Nekola

Studium: licenční

Datum: 23. 1. 2008

Otázka 1.

Najděte vlastní (charakteristická) čísla a vlastní vektory, determinant, stopu a odmocninu od této jednoduché matice:

$$A = \begin{vmatrix} 1 & 2 & 3 \\ 2 & 8 & 2 \\ 3 & 2 & 10 \end{vmatrix}$$

Určení vlastních čísel lze provést pouze u matice symetrické. Zadaná matice vede k výpočtu rovnice kubické, Vlastní čísla matice jsou právě kořeny charakteristické rovnice.

Rovnice $\det(A - \lambda E) = 0$ se nazývá charakteristická rovnice matice A. Je-li číslo λ_0 vlastní číslo, pak vlastní vektory jsou řešením soustavy rovnic $(A - \lambda_0 E) = 0$. Je-li $\lambda = a + bi$ vlastní číslo reálné matice A s vlastním vektorem $u = u_1 + iu_2$, pak $\bar{\lambda} = a - bi$ je taky vlastní číslo s vlastním vektorem $\bar{u} = u_1 - iu_2$.

Výpočet:

$$\begin{vmatrix} 1 & 2 & 3 \\ 2 & 8 & 2 \\ 3 & 2 & 10 \end{vmatrix} - \lambda \cdot \begin{vmatrix} 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 \end{vmatrix} = 0$$

Charakteristický polynom matice A je:

$$P(\lambda) = \det(A - \lambda E) = \det \begin{vmatrix} 1-\lambda & 2 & 3 \\ 2 & 8-\lambda & 2 \\ 3 & 2 & 10-\lambda \end{vmatrix} = (1-\lambda)(8-\lambda)(10-\lambda) + 12 + 12 -$$

$$9(8-\lambda) - 4(1-\lambda) - 4(10-\lambda) = \lambda^3 - 19\lambda^2 + 81\lambda + 12$$

Vlastní čísla matice A jsou $\lambda_1 = 12,3776$, $\lambda_2 = 6,7657$, $\lambda_3 = -0,1433$.

Vlastní vektor příslušný vlastnímu číslu λ a matici A nazýváme každý nenulový vektor \vec{v} , který vyhovuje rovnici $A\vec{v} = \lambda\vec{v}$.

$$\vec{v}(A - \lambda E) = 0$$

Pro vlastní číslo matice s hodnotou 12,3776:

$$\vec{v}_1 = c(0,3019, 0,5069, 0,8074), c \in \mathbb{R}, c \neq 0$$

Pro vlastní číslo matice s hodnotou 6,7657:

$$\vec{v}_2 = c(0,0143, 0,8444, -0,5355), c \in \mathbb{R}, c \neq 0$$

Pro vlastní číslo matice s hodnotou 6,7657:

$$\vec{v}_3 = c(0,9532, -0,1733, -0,2478), c \in \mathbb{R}, c \neq 0$$

Determinant matice $A = -12$.

Stopa matice je součet diagonálních prvků $= (1 + 8 + 10) = 19$, nebo součet vlastních čísel $(12,3776 + 6,7657 - 0,1433) = 19$.

Odmocnina matice v oboru reálných čísel nemá řešení (jeden záporný kořen).

Otázka 2.

Pro typická data z vašeho pracoviště, minimálně 4-rozměrná, určete projekci do prvních dvou komponent, dvojný graf a diskutujte jeho význam.

Příklad:

U třech vybraných závad na dvou rádií byla sledována četnost výskytu chyby v čase. Vícerozměrnou analýzou dat (metodou hlavních komponent) prověříme případné vzájemné vnitřní závislosti jednotlivých vad a rádií.

Chyby na IPTE

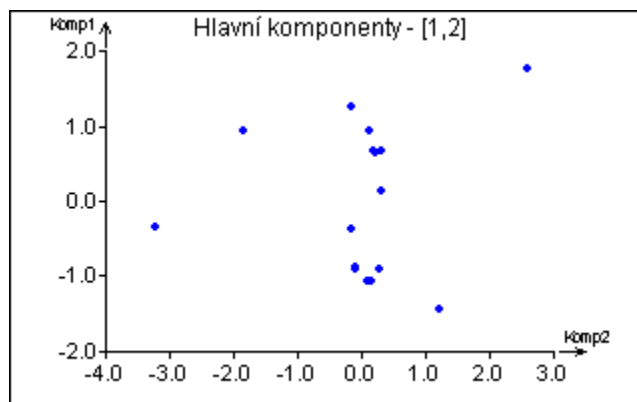
	BMW RCD 114 REFERENCE VAL. FM FL	BMW RCD 121 REFERENCE VAL. FM FL	BMW RCD 114 PROCESS DATA START	BMW RCD 121 PROCESS DATA START	BMW RCD 114 DIFF. F L/R	BMW RCD 121 DIFF. F L/R
40/2007	0	3	1	2	1	0
41/2007	1	1	7	1	0	1
42/2007	0	2	1	0	1	3
43/2007	1	3	1	0	0	0
44/2007	2	4	3	2	0	0
45/2007	3	2	1	2	0	1
46/2007	1	6	5	2	0	2
47/2007	1	2	3	1	1	0
48/2007	2	0	0	0	0	0
49/2007	3	31	2	0	0	13
50/2007	3	5	1	0	3	0
51/2007	2	2	5	0	0	3
52/2007	0	0	0	0	0	0
1/2008	53	2	1	0	0	0
2/2008	3	4	22	0	15	1
3/2008	1	14	7	1	0	15

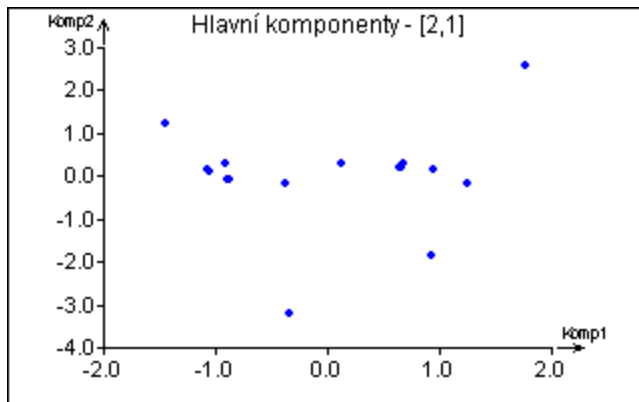
Korelační matice (QC.Expert)

Korelační matice						
Proměnná	BMW RCD 114 REFERENCE VAL. FM FL	BMW RCD 121 REFERENCE VAL. FM FL	BMW RCD 114 PROCESS DATA START	BMW RCD 121 PROCESS DATA START	BMW RCD 114 DIFF. F L/R	BMW RCD 121 DIFF. F L/R
BMW RCD 114 REFERENCE VAL. FM FL	1	-0,0773957	-0,11025451	-0,22024389	-0,06183138	-0,1291533
BMW RCD 121 REFERENCE VAL. FM FL	-0,077395703	1	0,042452736	-0,08664635	-0,05666611	0,836898213
BMW RCD 114 PROCESS DATA START	-0,110254511	0,042452736	1	-0,06025301	0,858908526	0,113883519
BMW RCD 121 PROCESS DATA START	-0,220243894	-0,08664635	-0,06025301	1	-0,23368903	-0,07906323
BMW RCD 114 DIFF. F L/R	-0,061831385	-0,05666611	0,858908526	-0,23368903	1	-0,12741387
BMW RCD 121 DIFF. F L/R	-0,129153299	0,836898213	0,113883519	-0,07906323	-0,12741387	1

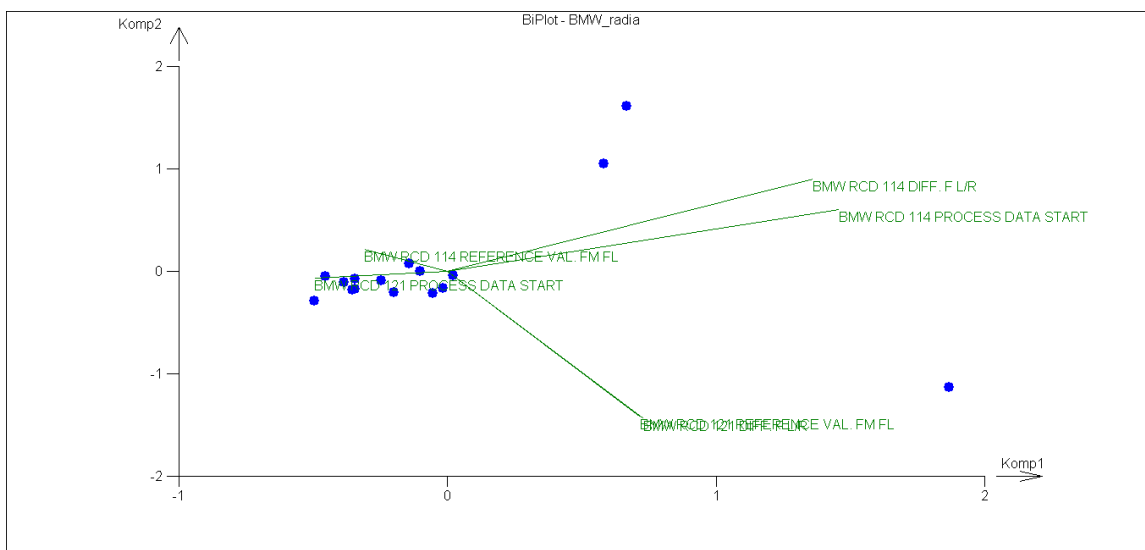
Korelační matice ukazuje silnou závislost mezi chybou BMW RCD 114 PROCESS DATA START a BMW RCD 114 DIFF. F L/R, dále mezi BMW RCD 121 REFERENCE VAL. FM FL a BMW RCD 121 DIFF. F L/R, dále mezi BMW RCD 121 DIFF. F L/R a BMW RCD 121 REFERENCE VAL. FM FL a mezi BMW RCD 114 DIFF. F L/R a BMW RCD 114 PROCESS DATA START.

Projekce do dvou komponent:

Z projekce dvou hlavních komponent jsou patrné 2 shluky. Vysvětlení nám přináší dvojný graf (Biplot z programu QC.Expert):

Závěr:

Hodnoty blízko u sebe spolu korelují a ukazují nám skryté závislosti uvedených dat. Graf BiPlot odhaluje 3 dvojice chyb, které spolu souvisí.